

ΕΝΑ ΒΛΕΜΜΑ

Του **ΝΙΚΟΥ Γ. ΞΥΔΑΚΗ**

Από τον Παπ και τον Πάπα, στη στενότητα του κρατιδίου

Πριν από περίπου μισόν αιώνα, το 1954, ο γιατρός Γεώργιος Παπανικολάου δημοσίευσε τον μνημειώδη Ατλάντα Αποφολιδωτικής Κυτταρολογίας, με τον οποίο θεμελιώνει ένα νέο κλάδο της Ιατρικής και μια νέα ριζοσπαστική κατεύθυνση στην πρόγνωση και την πρόληψη. Ο Παπανικολάου ήταν ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Κορνέλ της Νέας Υόρκης, από το 1913· τα πρώτα χρόνια στο Κορνέλ τα πέρασε ως βοηθός στο ανατομείο, πλέοντας πτώματα. Κανείς δεν τον στήριξε. Μετά σαράντα χρόνια αδιάκοπης, επίπονης, μοναχικής έρευνας, ανακοίνωσε το Τεστ Παπανικολάου και άλλαξε την Ιατρική.

Τα ίδια περίπου χρόνια, στη δε-

Η επιστημονική παράδοση χρειάζεται δεκαετίες για να χτιστεί. Και μια υπουργική απόφαση για να γκρεμιστεί.

καετία του '50, ένας άλλος μοναχικός Έλληνας, δούλευε στο Πρίνστον. Ο Χρήστος Παπακυριακόπουλος είχε προσκληθεί από το φημισμένο πανεπιστήμιο για να επιδοθεί στη μαθηματική έρευνα. Διωγμένος από την Ελλάδα του Εμφυλίου, χαμένος στην αντιπνευματική έρημο της πατρίδας του, ο «Πάπας» βρήκε καταφύγιο στο Πρίνστον, ανάμεσα στους μεγαλύτερους μαθηματικούς του καιρού του, και διέπρεψε. Ως ερευνητής και μόνο: ο Πάπας απαλλάχθηκε από κάθε διδακτικό έργο ή διοικητική υποχρέωση, μεταχείριση που το Πρίνστον δεν την επεφύλαξε έκτοτε για κανέναν καθηγητή. Ο Παπακυριακόπουλος έζησε όλη του τη ζωή εκεί, ασκητικά, μελετώντας το κρατίδιο τον έλασε, δεν μπορούσε να τον κρατήσει.

Προς το τέλος της δεκαετίας του '50, στην αναγεννώμενη μετά κόπων Ελλάδα, τρεις διαπρεπείς επιστήμονες διαφορετικών κλάδων συγκροτούν ένα σχέδιο για παραγωγή εγχώριας επιστημονικής έρευνας. Ο φιλόλογος και ιστορικός Κ. Θ. Δημαράς, ο χημικός Λεωνίδας Ζέρβας και ο οικονομολόγος Γιάγκος Πεσμαζόγλου, το 1958, ιδρύουν το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (τότε Βασιλικό). Σύσσωμη η πολιτειακή και πολιτική ηγεσία συμμετέχει στο χτίσιμο του ΕΙΕ και στη θεμελίωσή του εμβληματικά μοντέρνου κτιρίου επί της Β. Κωνσταντίνου. Η χώρα αρχίζει να αισιοδοχεί. Τα Γράμματα και οι Θετικές Επιστήμες βαδίζουν κέρι κέρι, τα οράματα είναι κοινά, η διεπιστημονικότητα εφαρμόζεται χωρίς καν να έχει γίνει δόγμα και μόδα.

Τα χρόνια περνούν. Τα ελληνικά πανεπιστήμια παράγουν γενιές νέων επιστημόνων, αυτούς που στελεκώνουν το κράτος και την παραγωγή,

που ανοικοδομούν την ερειπωμένη χώρα, αυτούς που ανέρχονται κοινωνικά και συγκροτούν νέες ελίτ. Αλλά και τους επιστήμονες που κάνουν έρευνα, συγκροτούν μια κρίσιμη μάζα πρωτογενούς γνώσης, μεθόδου και αυτοσυνείδησης. Σιγά σιγά, με την ίδρυση και άλλων ερευνητικών κέντρων, του Δημόκριτου, του ΕΚΚΕ, του ΙΤΕ, αλλά και με τον επανταρτισμό διαπρεπών επιστημόνων από τα διεθνή επιστημονικά κέντρα, η Ελλάδα μπορεί να καυκάται ότι κάτι παράγει, ότι υπάρχει στον χάρτη, και σε μερικούς τομείς με αξιώσεις αριστείας. Πράγματι, τα ερευνητικά κέντρα εξελίσσονται, κερδίζουν διακρίσεις και προπάντων δημιουργούν μια παράδοση έρευνας και επιστήμης.

Εως σήμερα. Σήμερα, καλοκαίρι του 2009, μισόν αιώνα από τον ιστορικό θρίαμβο του ερευνητή Παπανικολάου - Παπ, μισόν αιώνα από τα μαθηματικά επιτεύγματα του Παπακυριακόπουλου - Πάπα, μισόν αιώνα από την έναρξη του ΕΙΕ, ένας γενικός γραμματέας υπουργείου, χωρίς μελέτη σκοπιμότητας, χωρίς οικονομικο-τεχνική μελέτη, χωρίς διαβούλευση με την κοινότητα των ερευνητών και τις διοικήσεις των ινστιτούτων, χωρίς καν να συγκληθεί το Εθνικό Συμβούλιο Ερευνας και Τεχνολογίας, αυτός, ο διορισμένος τεχνοκράτης, αποφασίζει και διατάσσει τη ριζική αναδιάρθρωση των ερευνητικών κέντρων, με καταργήσεις, συγχωνεύσεις, μετακομίσεις.

Είναι τραγικό πόσο πρόχειρα και αυθαίρετα δρα, όταν επιτέλους αποφασίζει να δράσει, η ελληνική διοίκηση. Και πόσο ανεύθυνα. Το Εθνικό Συμβούλιο Ερευνας έχει εκπονήσει κάποια σχέδια αναδιάρθρωσης των ινστιτούτων, ωστόσο το αρμόδιο υπουργείο δεν ενδιαφέρεται να συζητήσει με το ανώτατο όργανο. Μάλιστα, σε κατάσταση κρίσης και σφοδρής αναταραχής σε όλα τα ερευνητικά κέντρα, το Συμβούλιο δεν έχει πει την άποψή του για την επικείμενη μεταρρύθμιση, ούτε καν συγκαλείται, ίσως με ευθύνη του προέδρου του Δ. Νανόπουλου, ο οποίος και αυτός σιωπά.

Είναι βέβαιο ότι οι ερευνητές, κατά τεκμήριο επιστήμονες, είναι σε θέση να συζητήσουν και να δεχθούν υγιείς μεταρρυθμίσεις. Οχι όμως και διάλυση χωρίς μελέτη, χωρίς διαβούλευση. Ο αρμόδιος υπουργός Κ. Χατζηδάκης έχει δείξει ότι επιθυμεί τη δημοκρατική διαβούλευση και όχι τις ετσιθελικές μεταρρυθμίσεις που σχεδιάζουν δικηγόροι και εξωθεσμικοί τεχνοκράτες. Γιατί δεν συγκαλεί το Εθνικό Συμβούλιο Ερευνας; Γιατί δεν συνομίλει με τους ερευνητές;

Η επιστημονική παράδοση χρειάζεται δεκαετίες για να χτιστεί. Και μια υπουργική απόφαση για να γκρεμιστεί.